

DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884X-2024-53-3>

УДК [336.25:355.018](477)

Горват Т. Ю., доктор філософії,
професор кафедри менеджменту, фінансів та інформаційних технологій
Карпатський університет імені Августина Волошина

tetyana.horvat04@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0804-916X

Балабан Ю. О., старший викладач
кафедри правознавства та канонічного права
Карпатський університет імені Августина Волошина

nesterenko.yulya@ukr.net

ORCID: 0009-0007-1804-8546

Пайда О. М., доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри правознавства та канонічного права
Карпатський університет імені Августина Волошина

Pajda1@ukr.net

ORCID: 0000-0003-3541-9269

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У ПОВОЄННУ ВІДБУДОВУ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу державного регулювання залучення інвестицій у післявоєнну відбудову України. Обґрунтовано важливість інвестицій як основного джерела економічного відновлення країни після війни. Розглянуто вплив повномасштабного вторгнення на інвестиційний клімат, а також визначено основні ризики, з якими стикаються інвестори. Представлено теоретичні підходи до трактування інвестицій та їхніх складових. Окреслено роль держави у створенні сприятливого інвестиційного середовища та забезпеченні стабільності правового регулювання. Проаналізовано ініціативи, зокрема платформу Advantage Ukraine, спрямовані на залучення іноземних інвестицій та інтеграцію України в глобальні економічні процеси. Зроблено акцент на необхідності розробки ефективних механізмів для зниження інвестиційних ризиків і стимулювання вкладень у стратегічні галузі економіки.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, повоєнна відбудова, державне регулювання.

JEL code classification D92, E20, F21, H56

Постановка проблеми. Відбудова економіки України після війни, метою якої є стабільність, розвиток інфраструктури та соціальне благополуччя країни загалом є стратегічним завданням для держави, бізнесу та міжнародних партнерів, що вимагає комплексного підходу і значних фінансових ресурсів.

Одним із основних джерел відновлення є залучення інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх, що здатні забезпечити стійку стабільність та поступове економічне зростання. Разом з тим, ефективне залучення інвестицій неможливе без належного державного регулювання, яке має стати гарантом стабільності інвестиційного клімату, захисту прав інвесторів та раціонального використання залучених коштів. В умовах потужних економічних викликів та потреби в терміновому відновленні країни, важливість державного регулювання процесу залучення інвестицій набуває особливої ваги.

Повномасштабна війна суттєво вплинула на інвестиційний клімат країни, призвела до зниження інвестиційної привабливості, зростання ризиків для інвесторів та підсилила невизначеність щодо майбутнього розвитку, що, у свою чергу, призвело до значного скорочення обсягів інвестицій, зниження або призупинення багатьма міжнародними компаніями та фінансовими установами своєї діяльності в Україні.

Державне регулювання інвестиційного процесу в умовах поствоєнного відновлення України повинно забезпечити ефективне залучення капіталу через розробку прозорих механізмів, яке спонукатиме інвесторів до довгострокових вкладень у відбудову економіки, а також гарантуватиме належний рівень правової безпеки для всіх учасників. Враховуючи глобальні економічні тенденції та значну конкуренцію між країнами за залучення інвестицій, роль держави у формуванні сприятливого інвестиційного клімату стає критично важливою для прискорення процесів економічного відновлення України. Тому дослідження механізмів державного регулювання залучення інвестицій в поствоєнний період є надзвичайно актуальним і необхідним для забезпечення сталого розвитку країни в умовах післявоєнної реконструкції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тлумачення інвестицій та інвестиційної діяльності, а також різних аспектів їх реалізації, викладено в законодавчих актах та нормативних документах. Автори Шевченко С.Ю. [4], Скоробогатова Н.Є. [5] зосереджуються на теоретичному аналізі інвестиційної діяльності, її процесах та підходах до оцінки ефективності інвестицій. Негода О.А. [6] акцентує увагу на правовому аспекті інвестицій, пропонуючи їх трактування в контексті міжнародного права для покращення регулювання цієї сфери в Україні. Повномасштабна війна спричинила підвищення наукового інтересу до дослідження інвестиційного потенціалу України після війни, зокрема, до визначення шляхів відновлення економіки та залучення інвестицій для розвитку ключових галузей. Оперативна інформація з цього питання активно висвітлюється у медійних джерелах.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження ролі державного регулювання в залученні інвестицій для післявоєнної відбудови України, визначення основних механізмів стимулювання інвестиційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає інвестиції усіма видами майнових та інтелектуальних цінностей, які спрямовуються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, що призводять до отримання прибутку (доходу) та/або досягнення соціальних і екологічних результатів, а інвестиційну діяльність – комплексом практичних заходів, що здійснюються громадянами, юридичними особами та державою для реалізації інвестицій та виконуються через реалізацію інвестиційних проектів та проведення операцій з корпоративними правами, а також з іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей [1]. Господарський кодекс України тлумачить інвестиції крізь призму господарювання як довгострокові вкладення різних видів майна та майнових прав, інтелектуальних цінностей в об'єкти господарської діяльності для отримання прибутку або досягнення інших соціальних результатів [2]. Відповідно до Податкового кодексу України інвестиціями є господарські операції щодо придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів за кошти або майно, які розгалужуються на капітальні інвестиції (придбання будинків, споруд та іншої нерухомості, а також основних засобів і нематеріальних активів, що амортизуються), фінансові інвестиції (прямі, що передбачають вкладення коштів або майна в обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою під час їх випуску та портфельні, що включають придбання цінних паперів, деривативів і інших фінансових активів за кошти на фондових чи товарних біржах) та реінвестиції (вкладення капіталу або фінансових ресурсів за рахунок прибутку, отриманого від попередніх інвестиційних операцій) [3].

Шевченко С.Ю., дослідивши теоретичну сутність економічної природи інвестицій та інвестиційної діяльності, систематизувавши підходи до їх трактування багатьма авторами, резюмує, що інвестиції є динамічним процесом зміни форм капіталу, що включає послідовне перетворення початкових ресурсів і цінностей у інвестиційні витрати та перетворення вкладених коштів у зростання капітальної вартості через економічний, соціальний або екологічний результат. Інвестиції охоплюють як грошовий, так і реальний капітал, і здійснюються через кошти, кредити, цінні папери, а також інвестиції в рухоме та нерухоме майно, інтелектуальну власність, майнові права та інші цінності. Інвестиційна діяльність розглядається науковцем як організований процес пошуку необхідних

інвестиційних ресурсів, відбір ефективних об'єктів для інвестування, формування збалансованої інвестиційної програми за визначеними критеріями та забезпечення її успішного виконання [4, с. 10].

Цікавим є трактування сутності інвестицій та інвестиційної діяльності дослідником Скоробогатовою Н.Є., що розглядає обидві категорії, опираючись на макроекономічний та мікроекономічний підходи. Так, на макроекономічному рівні інвестиції є витратами на різні цінності, що спричиняють збільшення вартості капіталу в економічній системі, а інвестиційна діяльність – комплексом практичних заходів фізичних та юридичних осіб, а також держави, спрямованих на реалізацію інвестицій. Опираючись на мікроекономічний підхід, інвестиції трактуються як вкладення капіталу в різні об'єкти з метою генерації додаткової вартості, а інвестиційна діяльність – діяльність суб'єктів господарювання, що орієнтована на підготовку, внесення та ефективне використання інвестицій [5].

Негода О.А. пропонує застосувати у вітчизняному законодавстві трактування інвестицій, опираючись на їх інтерпретацію у міжнародному праві, де інвестиції визначаються як майно, майнові права та господарські операції, оскільки таке розуміння інвестицій є доцільним для правової системи України, дозволяючи поєднати визначення інвестицій як об'єкта правовідносин і юридичних підстав для їх здійснення. Такий підхід дасть змогу краще відобразити економічну сутність інвестицій як господарських операцій, а також допоможе більш чітко окреслити об'єкт інвестиційних правовідносин та уточнити їх зміст, що сприятиме ефективнішому правовому регулюванню цієї сфери. На думку науковця, інвестиціями є майнові та немайнові активи (права), які набуваються суб'єктом інвестування для отримання прибутку або зростання капіталу [6, с. 203].

Роль держави в залученні інвестицій є вирішальною, оскільки саме її політика та регуляторне середовище виступають основними індикаторами економічної стабільності, визначаючи перспективи довгострокового розвитку країни. Інвестиційна політика держави є ключовим інструментом для створення максимально сприятливого інвестиційного клімату, що стимулює економічне зростання, технологічний прогрес та інтеграцію країни у світову економіку.

Держава забезпечує стабільність правового середовища, створюючи умови для залучення інвесторів шляхом усунення правових бар'єрів, чіткої законодавчої регламентації та захисту прав інвесторів, розробляючи та реалізуючи політику, яка включає захист інтелектуальної власності, боротьбу з корупцією та дотримання міжнародних стандартів, що є необхідними для формування сприятливого інвестиційного клімату.

Активно сприяючи формуванню економічних умов для стимулювання інвестиційної активності, держава підтримує національні галузі з високим потенціалом залучення інвестицій через податкові пільги, субсидії та розвиток інфраструктури, при цьому особлива увага приділяється стимулюванню інвестицій у інноваційні та високотехнологічні сектори, що забезпечують конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Для залучення іноземних інвестицій держава використовує міжнародне співробітництво, укладання двосторонніх угод, участь у міжнародних фінансових організаціях та створення спеціальних економічних зон, а також виступає гарантом стабільності та надійності інвестицій, надаючи інвесторам гарантії щодо мінімізації ризиків, пов'язаних з політичною та економічною нестабільністю.

Державні інвестиційні програми, що охоплюють національні та міжнародні проекти, сприяють зростанню обсягів інвестицій, залучаючи як іноземних, так і внутрішніх інвесторів для фінансування соціально-економічного розвитку.

За останні роки, що передували повномасштабній війні, Україна демонструвала значне покращення інвестиційного клімату, сприяючи залученню як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Важливим фактором, що сприяв цьому, стало ухвалення Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», який заклав законодавче підґрунтя для реалізації інвестиційних ініціатив. Однак, з початком війни у країні спостерігався значний відтік інвестицій через політичну та економічну нестабільність, ризики фізичних руйнувань інфраструктури та виробничих потужностей.

Інвестори демонстрували занепокоєння щодо збереження своїх капіталовкладень через посилення численних супутніх ризиків та економічних втрат, спричинених військовими діями. Окрім того, нестабільність правової системи та невизначеність щодо подальшого економічного розвитку змусили значну частину інвесторів призупинити свої інвестиційні ініціативи.

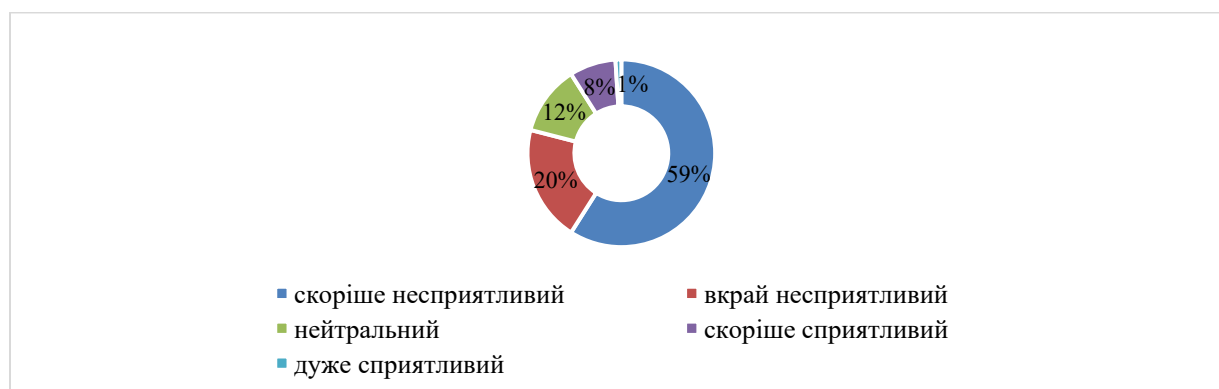
У вересні 2022 року, під час відкриття Нью-Йоркської фондової біржі, президент України Володимир Зеленський презентував платформу Advantage Ukraine, метою якої є залучення іноземних інвестицій в Україну. Ця ініціатива є частиною масштабної глобальної кампанії, спрямованої на те, щоб продемонструвати міжнародній спільноті, що Україна залишається відкритою для нових бізнес-можливостей, навіть попри серйозні виклики, пов'язані з війною. Ініціатива наголошує на важливості залучення міжнародних інвесторів як основи для відновлення національної економіки. Платформа також покликана сприяти інтеграції нашої держави у глобальні економічні процеси та посилити її позиції на міжнародній арені, привертаючи увагу до довгострокових перспектив розвитку після завершення війни [7; 8].

Згідно оперативних інформативних даних Міністерства економіки України за два місяці з моменту старту запуску інвестиційної платформи Advantage Ukraine надійшло понад триста сімдесят запитів від міжнародних інвесторів, серед яких понад сто – від стратегічних та портфельних інвесторів із таких країн, як США, Великобританія, Німеччина, Данія, Бельгія та Республіка Корея [9].

Основний інтерес інвесторів був зосереджений на таких галузях вітчизняної економіки, як інновації та технології, агропромисловий комплекс, видобуток корисних копалин, інфраструктура, промислове виробництво, логістика, а також спрямування енергетики та оборони [9].

Одним із важливих показників для оцінки інвестиційної привабливості країни є індекс, що визначається відповідно до методології Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА) та розглядається як комплексний показник, який відображає інвестиційне середовище країни, враховуючи політичні, економічні, правові, регуляторні та інші складові. Сукупно ці фактори визначають рівень ризику інвестування та потенціал для ефективного використання вкладеного капіталу [10].

Дослідження «Індексу інвестиційної привабливості України», проведеного Європейською Бізнес Асоціацією у партнерстві з NEQSOL Holding за період з 2013 по 2024 рр. шляхом опитування керівників вищого рівня чітко демонструють оцінку інвестиційного клімату в Україні, як край несприятливого (рис. 1).

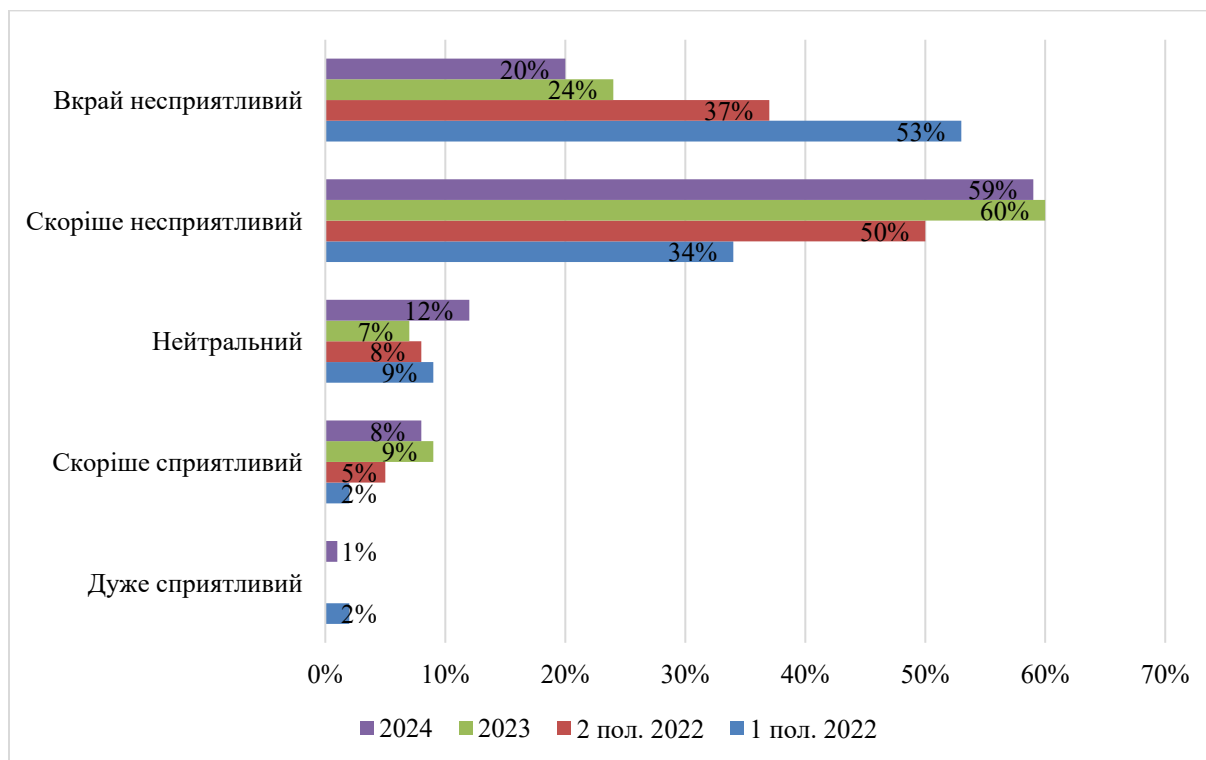

Рис. 1. Загальна оцінка інвестиційного клімату в Україні за період 2013–2024 рр.

Джерело: розроблено за даними [10]

Разом з тим, попри надзвичайно складні умови для ведення бізнесу в умовах повномасштабної війни, оцінки інвестиційного клімату, зокрема за період з 2022 по 2024 рр., свідчать про незначне покращення. Це вказує на тенденцію адаптаційного розвитку

компаній-інвесторів у період конфлікту та окреслює перспективи їхніх подальших інвестицій, включаючи період післявоєнної реконструкції (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка оцінки інвестиційного клімату 2022–2024 рр.

Джерело: розроблено за даними [10]

Кількість керівників бізнесу, які вважають інвестиційний клімат в Україні несприятливим цього року значно зменшилася у порівнянні з даними досліджень попереднього. При цьому 20% оцінюють його вкрай несприятливим. Варто відзначити, що ця частка послідовно скорочується з 2022 року, коли вона становила 53%. Нейтральну оцінку інвестиційному клімату дають 12% ключових керівників (проти 7% у минулому році), а 9% вважають його сприятливим.

Україна демонструє привабливість для інвесторів, що підтверджується рішенням міжнародних компаній та свідчить про перспективність ключових галузей вітчизняної економіки. Результати опитування Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА) вказують, що значна частина компаній планує подальші інвестиції в Україні, що свідчить про високий рівень довіри бізнесу до українського ринку [10].

Для ефективної реалізації інвестиційного потенціалу України важливі глибоке розуміння ринку, досвід управління в кризових умовах, доступ до міжнародних ринків та розвинуті бізнес-партнерства, а також комплексний підхід, який поєднує розуміння локального ринку, міжнародний досвід та дотримання принципів стійкого розвитку. Важливим аспектом є постійна інтеграція України в світові економічні процеси, що включає участь у міжнародних фінансових угодах та співпрацю з іноземними партнерами.

Висновки. Таким чином, повномасштабна війна значно вплинула на інвестиційний клімат України, знизивши інвестиційну привабливість і підвищивши ризики для інвесторів, що зумовило скорочення обсягів інвестицій. Державне регулювання інвестиційного процесу є критично важливим для ефективної післявоєнної відбудови України, оскільки здатне забезпечити стабільність та передбачуваність інвестиційного клімату, що сприяє залученню капіталу. Для відновлення економіки після війни необхідно застосовувати комплексний підхід до залучення інвестицій, орієнтуючись на стратегічні галузі та розвиток інноваційних технологій. Успішне залучення інвестицій потребує стабільного правового середовища,

захисту прав інвесторів та розробки механізмів для мінімізації ризиків. Державні ініціативи, зокрема платформа Advantage Ukraine, сприяють інтеграції України в глобальні економічні процеси та активізують інтерес міжнародних інвесторів, що є важливим фактором для стимулювання економічного відновлення після завершення війни.

Список використаних джерел:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
2. Господарський кодекс України: Кодекс від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
3. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 28.10.2024).
4. Шевченко С.Ю. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 1. С. 7-10.
5. Скоробогатова Н.Є. Дослідження сутності інвестицій та інвестиційної діяльності. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2016. № 13. С. 12–17.
6. Негода О.А. Поняття інвестицій у законодавстві України та країн-членів Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 200–203.
7. Advantage Ukraine. Інвестиційна платформа. URL: <https://advantageukraine.com/ua/> (дата звернення: 28.10.2024).
8. Володимир Зеленський презентував платформу для залучення в Україну іноземних інвестицій. *Армія Inform*. 2022. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/09/06/volodymyr-zelenskyj-prezentuvav-platformu-dlya-zaluchennya-v-ukrayinu-inozemnyh-investytcij/> (дата звернення: 28.10.2024).
9. Два місяці Advantage. Ukraine – отримано понад 370 запитів щодо інвестицій в Україну. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?id=7920f653-6192-412d-aad8-3f166070ab17&showMenuTree=true> (дата звернення: 28.10.2024).
10. 70% опитаних компаній інвестуватимуть в Україну попри війну. Європейська Бізнес Асоціація. 2024. URL: <https://eba.com.ua/70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/> (дата звернення: 28.10.2024).

References:

1. Pro investytsiinu diialnist: Zakon Ukrainy № 560-XII. [On investment activities: Law of Ukraine] (1991). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine] (2003). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Podatkovyy kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] (2010). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Shevchenko S. Yu. (2010) Ekonomichna sutnist investytsii ta investytsiinoi diialnosti [The economic essence of investments and investment activities]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 1, pp. 7–10. (in Ukrainian)
5. Skorobohatova N. Ye. (2016) Doslidzhennia sutnosti investytsii ta investytsiinoi diialnosti [Research on the essence of investments and investment activity]. *Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, no. 13, pp. 12–17. (in Ukrainian)
6. Nehoda O. A. (2022) Poniattia investytsii u zakonodavstvi ukrainy ta krain-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu [The concept of investment in the legislation of Ukraine and the member states of the European Union]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 12, pp. 200–203. (in Ukrainian)
7. Advantage Ukraine. Investytsiina platforma [Advantage Ukraine. Investment platform]. Available at: <https://advantageukraine.com/ua/>
8. Volodymyr Zelenskyi prezentuvav platformu dlia zaluchennia v Ukrainu inozemnykh investytsii (2022) *Armiia Inform*. Available at: <https://armyinform.com.ua/2022/09/06/volodymyr-zelenskyj-prezentuvav-platformu-dlya-zaluchennya-v-ukrayinu-inozemnyh-investytcij/> (in Ukrainian)
9. Dva misiatsi Advantage.Ukraine – otrymano ponad 370 zapytiv shchodo investytsii v Ukrainu [Two months of Advantage.Ukraine – over 370 requests for investments in Ukraine have been received]. *Ministerstvo ekonomiky Ukrainy*. Available at: <https://me.gov.ua/News/Detail?id=7920f653-6192-412d-aad8-3f166070ab17&showMenuTree=true> (in Ukrainian)
10. 70% opytanykh kompanii investuvatymut v Ukrainu popry viinu. Yevropeiska Biznes Asotsiatsiia (2024) [70% of surveyed companies will invest in Ukraine despite the war]. Available at: <https://eba.com.ua/70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/> (in Ukrainian)

Horvat T. Yu., PhD,
Professor at the Department of Management, Finance and Information Technology
Augustyn Voloshyn Carpathian University
tetyana.horvat04@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0804-916X

Balaban Yu. O., Senior Lecturer
at the Department of Jurisprudence and Canon Law
Augustyn Voloshyn Carpathian University
nesterenkoyulya@ukr.net
ORCID: 0009-0007-1804-8546

Paida O. M., Doctor of Law, Professor,
Head of the Department of Jurisprudence and Canon Law
Augustyn Voloshyn Carpathian University
Pajda1@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3541-9269

STATE REGULATION OF INVESTMENT ATTRACTION IN THE POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Abstract. *The article is dedicated to the state regulation of attracting investments in Ukraine's post-war reconstruction. The necessity of attracting both internal and external investments to restore the country's economy after the war is substantiated. The article outlines the importance of effective state regulation to guarantee the stability of the investment climate and the protection of investor rights. It is emphasized that in the context of significant economic challenges and the urgent need for reconstruction, such regulation becomes crucial. The war has had a significant impact on Ukraine's investment climate, reducing its attractiveness and increasing risks for investors, which led to a notable decrease in investment volumes. The study analyzes key aspects of investment activities and the role of the state in creating favorable conditions for attracting investments in Ukraine. Various mechanisms of state regulation are discussed, such as improving the legal environment, removing barriers, and ensuring the protection of investors' rights. The role of the state in stimulating investment activity, especially in high-tech and strategic sectors, is highlighted. A special focus is placed on international cooperation and attracting foreign investments, including through initiatives like the "Advantage Ukraine" platform, which aims to showcase Ukraine's openness to investment opportunities despite the ongoing war. The article identifies and analyzes the risks and challenges that arise in the investment process during the post-war recovery period. It is noted that the state's investment policy is a key instrument for building a positive investment climate, ensuring economic stability, and stimulating growth in critical sectors such as agriculture, technology, infrastructure, and energy. The importance of integrating Ukraine into global economic processes through international financial agreements and partnerships is outlined. The article emphasizes the need for comprehensive and sustainable state regulation that will create a stable and predictable investment climate. It suggests that the state must focus on protecting investor rights, simplifying bureaucratic procedures, and minimizing risks for investors. The integration of Ukraine into global economic processes is viewed as a necessary condition for long-term economic recovery after the war.*

Keywords: *investments, investment activity, investment climate, post-war reconstruction, state regulation.*